

Strategi för lärarutbildningens digitalisering vid Karlstads universitet

Uppdrag

Samhällets fortlöpande digitalisering och regeringens vision om ett hållbart digitaliserat Sverige där *"Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter"*¹ ligger till grund för ett allt tydligare och växande ansvar för skolan. Ett ansvar att använda digitalisering för lärande och utveckla kunskaper i och om digitala resurser och deras effekter hos barn och elever. I *Nationell digitaliseringsstrategi för skolväsendet* har regeringen specificerat skolans uppdrag:

Syftet med den övergripande strategin är att Sverige fortsatt ska vara ledande när det gäller digitalisering och vara digitalt kompetent. För detta spelar skolväsendet en central roll genom att ge möjlighet att utveckla förmågan att använda och skapa med digital teknik och förståelse för hur digitaliseringen påverkar individen och samhällets utveckling.²

Den nationella digitaliseringsstrategin för skolväsendet har åtföljts av förändringar i skolans och förskolans styrdokument både vad gäller läroplan och kursplaner/ämnesplaner. Lärarutbildningen behöver i sin tur utveckla studenternas kunskaper och förmågor som de i framtiden behöver för att kunna utföra sitt uppdrag som lärare.

Programmets examensmål som direkt gäller digitalisering är detsamma i samtliga program: Studenten ska *"visa förmåga att säkert och kritiskt använda digitala verktyg i den pedagogiska verksamheten och att beakta betydelsen av olika mediers och digitala miljöers roll för denna"*. Utöver nämnda examensmål bidrar digital kompetens till måluppfyllelse i andra examensmål³. Digitala verktyg innebär resurser i digital form som används av lärare, barn och elever inom skolverksamheten, inklusive både hårdvara och mjukvara och likställs med begreppet digitala resurser. Som underbegrepp används digitala lärresurser, vilket innebär allt material som är digitalt och till nytta i undervisning och lärande.

Sammantaget har strategier för Sveriges och skolans digitalisering och de nya styrdokumenterna för skolan varit utgångspunkter i formulerandet av *Strategi för lärarutbildningens digitalisering vid Karlstads universitet*. Framtagandet av strategin har genomförts av en arbetsgrupp bestående av lärarutbildare, IT-pedagog, yrkesverksam lärare och utbildningssamordnare och vidare utvecklats i samråd med programmen.

Strategidokumentet är som en utgångspunkt för digitaliseringsarbete på lärarutbildningen och har därmed en övergripande och generell nivå. Konkretisering sker i respektive programs digitaliseringsdokument som är utformade efter programmets behov och förutsättningar.

¹ Prop. 2011/12:1, Regeringskansliet (2017), *För ett hållbart digitaliserat Sverige – en digitaliseringsstrategi*, Regeringskansliet, D.nr: N2017/03643/D s. 10

² *Nationell digitaliseringsstrategi för skolväsendet*. Bilaga till regeringsbeslut I:1, 2017-10-19, s. 3.

³ Exempel på examensmål för Grundlärarprogrammet;- visa sådana kunskaper i didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för yrkesutövningen i övrigt, - visa kunskap om och förståelse för sociala relationer, konflikthantering och ledarskap.

Digitaliseringens mål

Läroutbildningen vid Karlstads universitet förbereder studenterna inför ett komplext, ansvarsfullt och föränderligt yrkesliv. Den digitala utvecklingen ställer särskilda krav på förskolelärares/lärares förmåga att medvetet använda digitala resurser, tillvarata digitaliseringens möjligheter för lärande och hantera de utmaningar som digitaliseringen medför i förskole-/skolverksamheten och i barnens/elevernas vardag.

Läroutbildningen har två övergripande men samtidigt samverkande mål:

- Studenterna ska under utbildningen utveckla kunskaper och förmågor att följa digitaliseringens ständiga utveckling, att kritiskt granska den, att tillvarata dess möjligheter och att i verksamheten förhålla sig till hur den påverkar individ och samhälle.
- Digitaliseringens möjligheter för mervärde i lärande tillvaratas i läroutbildningens kurser genom fortlöpande utveckling av innehåll och metoder utifrån vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Detta exemplifierar digitaliseringens möjligheter för studenterna och är samtidigt ett led i det systematiska kvalitetsutvecklingsarbetet.

Digitala delkompetenser

De två övergripande målen för digitalisering i läroutbildningen nås genom att utveckla tre digitala delkompetenser. Dessa har lokaliserats utifrån högskolans och förskolans/skolans styrdokument. Efter genomgången läroutbildning ska studenten:

1. utifrån ett kritiskt och reflekterat förhållningssätt kunna använda digitala resurser för lärande, utveckling av undervisning och administration.
2. kunna utveckla barnens/elevernas kompetens att använda digitala resurser för produktion, kommunikation, information och konsumtion på ett etiskt och källkritiskt sätt.
3. ha kunskap om och i verksamheten förhålla sig till hur samhällets digitalisering påverkar barns/elevens lärande och vardag.

Läroutbildningens tre delar – ämnesstudier, utbildningsvetenskaplig kärna och verksamhetsförlagd utbildning har ett gemensamt ansvar för att innehåll och progression säkerställs liksom att undervisningen om digitalisering för lärande vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

Nedan följer konkretisering och förtydligande av respektive delkompetens.

1. Utifrån ett kritiskt och reflekterat förhållningssätt kunna använda digitala resurser för lärande, utveckling av undervisning och administration.

Delkompetensen har inslag av allmändidaktik och ämnesdidaktik och förenar praktik och teori. I delkompetensen kan två områden urskiljas. Det första området är användning i undervisning och i utveckling av undervisning. Det andra området är användning utanför undervisning i form av administration. Områdena förtydligas var för sig.

Digitala resurser för lärande och utveckling av undervisningen

På ett allmändidaktiskt plan, bland annat inom utbildningsvetenskaplig kärna, ska studenterna utveckla kunskaper och förmågor att använda, analysera och kritiskt förhålla sig till hur digitala läroresurser ger möjlighet till mervärde i och utveckling av undervisningen och barnens/elevernas lärande, lek och utforskande. Det skapar förutsättningar för att studenten som färdig

förskollärare/lärare ska kunna göra medvetna val om, och i så fall hur, digitala läresurser ska användas i den pedagogiska verksamheten. Studenterna utvecklar även kunskaper om hur digitalisering kan användas för barn i behov av särskilt stöd.

Inom ämneskurserna utvecklar studenterna kunskaper om hur digitalisering påverkar respektive ämne och skapar förutsättningar till lärande och utveckling av undervisningen genom ett medvetet förhållningssätt. Enligt de styrdokument som trätt i kraft ht -18 har vissa ämnen specifika innehåll och ansvarsområden inom skolan som rör digitalisering. Dessa ämnen⁴ har ett särskilt ansvar för att utforma en ämnesdidaktik som förbereder studenterna för uppdraget.

Inom den verksamhetsförlagda utbildningen tillämpas och utvecklas studenternas förmåga att använda och förhålla sig medvetet till digitala resurser i en förskole/skolpraktik.

Digitala resurser för administration

Förskollärarens och lärarens vardag präglas av administrativa system för dokumentation, organisation, planering, genomförande och uppföljning av verksamheten. Systemens utformning skapar ramar för verksamheten, exempelvis hur bedömningar eller betyg rapporteras, eller som verktyg vid utvecklingssamtal. Systemen kan skilja sig mellan förskolor/skolor och därmed skapas olika ramar och förutsättningar för den enskilda lärarens verksamhet. Under utbildningen utvecklar studenterna kunskaper om och förmågor att förhålla sig till olika system och deras inverkan på yrkesutövningen.

Digitala resurser i form av program och system för både lärande och administration är under ständig utveckling. Forskning inom området sker även den fortlöpande. Studenterna ska därmed få utveckla grundläggande kunskaper inom området digitala resurser och förberedas på ett yrkesliv i förändring med behov av löpande kompetensutveckling.

2. Kunna utveckla barnens/elevernas kompetens att använda digitala resurser för produktion, kommunikation, information och konsumtion på ett etiskt och källkritiskt sätt

Studenterna ska efter genomförd utbildning kunna utveckla barns/elevers förmåga att använda digitala resurser på ett etiskt och källkritiskt sätt och ge barn/elever likvärdiga möjligheter till kunskaper och deltagande i samhällslivet. Digital informationshantering och källkritik är i sammanhanget centralt. Studenterna ska ha kunskap om hur olika typer av information skapas, sprids och konsumeras, och förmåga att utveckla barns/elevers kunskaper om detta.

Studenterna ska efter genomgången utbildning ha grundläggande kunskap om etiska principer som exempelvis samtyckeskrav och lagstiftning kring exempelvis personuppgifter (GDPR) och upphovsrätt.

Studenterna ska som färdiga förskollärare/lärare kunna utveckla barnens/elevernas förmåga att själva använda digitala resurser för egen produktion. Studenterna ska vidare kunna utveckla

⁴ Dessa ämnen är Matematik, Teknik, Samhällskunskap, Biologi, Kemi, Fysik, Svenska, Svenska om andraspråk samt Slöjd.

barns/elevs medvetenhet om risker och förmåga att hantera dessa, liksom att i användandet ha ett etiskt förhållningssätt i sin kommunikation och produktion.

3. Ha kunskap om och förhålla sig till hur samhällets digitalisering påverkar barns/elevs lärande och vardag

Det är viktigt att förskolan/skolan är förberedd på och kan hantera de förändringar som det uppkopplade samhället för med sig, framförallt i hur det påverkar barnens/elevernas lärande och vardag. Exempelvis förändrar sociala medier hur människor interagerar med varandra, ett annat exempel är hur internet påverkar hur människor inhämtar och bearbetar information. Studenterna ska efter genomförd lärarutbildning ha kunskaper om och förmåga att hantera hur barn/elever använder digitala resurser och hur det påverkar faktorer som social interaktion, utsatthet och lärstrategier.

Organisation

Respektive program har ett *Digitaliseringsdokument* som tydliggör innehåll och progression i utbildningen. Dessa dokument utgår ifrån denna strategi och i digitaliseringsdokument framgår ansvarsområden för utbildningens olika delar och kurser. Digitaliseringsdokument arbetas fram och utvecklas löpande i programgemensamma och programövergripande sammanhang med stöd av Lärarutbildningens kansli. Behov av kompetensutveckling kartläggs inom programmen och strategier för hur den ska genomföras arbetas fram i samverkan mellan lärarutbildning och institutioner. Kompetensutveckling kan förslagsvis ske i form av studiebesök till förskolor/skolor, inbjudan av föreläsare, seminarium organiserade av forskare och forskningsprojekt inom området samt samverkan mellan institutioner och lärarutbildningens olika program.